

NYÁRI SZÍNHÁZAK A NYUGATI VÉGEKEN

Az elmúlt színházi évadban soha nem tapasztalt gyakorisággal és aggódással olvashattunk jóslatokat a magyar színházak anyagi, szellemi leépüléséről, az ellehetetlenülés felé sodródásáról, és mindezt megkoronázta a fővárosi önkormányzati testület döntése a Művész Színház felszámolásáról.

Ilyen hangulatú színházi idény után adódott a logikus kérdés: Mi lesz a nyári színházakkal, azokkal a státusz nélküli, alkalmi vállalkozásokkal, amelyeket alig, vagy egyáltalán nem támogat állami, vagy helyi költségvetés; lesz-e elég önzetlen megszállott színházi ember, hogy létrehozza, találnak-e elegendő szponzort, támogatót; van-e igény, fizetőképes kereslet a produkciók iránt, ahhoz hogy felmelessenek a függönyök a szabadtéri játékterek előtt? Ma már tudni lehet, hogy Dunántúlon a dolog működik: Kőszegen, Zalaegerszegen, Egerváron, Zsámbékon és Esztergomban...

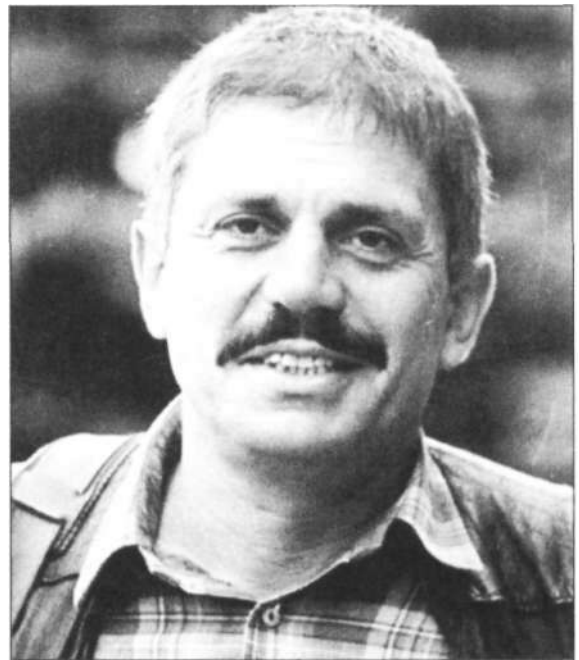
Jelen és következő számunkban egy rövid nyugat-magyarországi szemlére vállalkozunk.

JÁTSZANI MÉG MINDIG JOBB, MINT NEM JÁTSZANI"

Beszélgetés Merő Béla rendezővel

Egervári Esték - Egerszegi Erdei Színház. A kettőnek szoros köze van egymáshoz. 1984-ben, tíz év után megszakadt az Egervári Esték siker-sorozata, s ez nem hagyott nyugodni jónéhány színházbarát, színházért rajongó és ahhoz értő embert, többek között Merő Bélát, a zalaegerszegi Hevesi Sándor színház rendezőjét, a Reflex Színpad Egyesület vezetőjét. Törvényszerűen vetődött hát fel a Zalaegerszegi Művészeti Tanácsban a gondolat, életre kellene hívni a nyári színházat. Egerváron a korábbi infrastruktúra addigra már szinte teljesen tönkrement, és a bekövetkezett társadalmi változások is ellene szóltak az egervári folytatásnak; a nyári színház közönség-bázisát többnyire a szakszervezetek, a tévészek által szervezett csoportos színházlátogatás jelentette, amikor is elővételben elkelték a jegyek. No, és a kultúrára szánt pénz is egyre apadt, apad az utóbbi években.

A lehetőségeket elemezve vetődött fel, hogy a Zalaegerszegi Városi Művelődési Központ műszaki háttérére támaszkodva az alsóerdei napközis tábor melletti tisztáson építsenek fel egy szabadtéri színpadot. A színház működtetéséhez szükséges eszközöket részben a Reflex Színpad Egyesület adta. Az első nyári évadban Zalaegerszeg város nagyegyüttese léptek fel, aztán 1992-től évente saját bemutatót is tartott az Egerszegi Erdei Színház. Azóta emlékezhetünk Calandrírúra, a Néma leventére, a Kanyónéra... A saját produkció mellett a kezdetektől vendégszerepel a Kőszegi Várszínház, fellépnek a város ki-



emelkedő amatőr együttese; a Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ által szervezett Alpok-Adria Nemzetközi Nyári Fesztiváljának Gálaműsorát és a Sziámi Zenekar koncertjét rendszeresen élvezheti a közönség, s immár harmadik éve a Marosvásárhelyi Színművészeti Akadémia végzős hallgatóinak produkciója is színesíti a kínálatot.

- A Reflex Színpad, A Művészetért Alapítvány 1994-ben együttműködési szerződést kötött a Szentgyörgyi István Marosvásárhelyi Színművészeti Akadémiával - informál Merő Béla. - Ennek egyik lényeges pontja, hogy a mindenkori végzős osztály egy hónapos magyarországi turnéra érkezik, amit a Reflex égisze alatt szervezünk. Közel másfél millió forintos költségigényről van szó, amit részben szponzorok segítségével, részben az előadások bevételéből fedezünk. Az idén óriási segítséget jelent, hogy a Balaton Szálló felajánlotta: gondoskodik a tizen-négy fős stáb szálláshelyéről, reggelijéről. A marosvásárhelyiek tizenhárom tájelőadáson lépnek fel, többek között Kőszegen, Zalaegerszegen és Egerváron is.

Igen, Egervár újraéled. Mert nemcsak Merő Bélában maradt elevenen a nosztalgia, a sok-sok érzelmi szállal való kötődés - hiszen működése alatt művészeti vezetője, egyik fő istápolója volt az Egervári Estéknek - , hanem Srágli Lajos helybeli történészt sem hagyta nyugodni a nyári színház megszűnése.

- Srágli Lajos az év elején keresett meg azzal az ötlettel - emlékszik vissza Merő Béla -, hogy saját produkciót szeretnének a nyárra. Elképzelése találkozott két színész: Tímár Éva és Gáspár Tibor szándékával, akik Csiszár Imre rendezővel szövetkezve Nagy András Báthory Erzsébet című drámáját akarták színre állítani, s engem kértek fel az előadás menedzselésére... Így aztán a reneszánsz esttel való nyitás után ez a darab kerül bemutatásra. Fantasztikus dolog, hogy összeállnak színészek, s nem a pénz, hanem a játszási vágy hajítja őket. Művészeti és szervezési oldalról a szellemi tőkénket vittük be apportként ebbe a vállalkozásba. Az első előadásokat már megtartottuk Gyulán július 5 - 6-án és talán a nyári turnénk végére rentábilisak is leszünk. Hátra van még a két kőszegi, a három egervári és egy esztergomi fellépés. A darabot az évadban szeretnénk játszani kőszínházban is. Magyar szerző történelmi tárgyú drámájáról van szó, amiben Nádasy is érintett.

ezért ez a darab kitűnően illeszkedik az egervári várkastélyhoz. [Az egervári vár majd 140 évig volt a Nádasyak birtoka: 1535-től 1671-ig. Aszerk. |



Részlet Foster: I. Erzsébet című darabjából

Balról: Széli Horváth Lajos, Molnár Árpád, Simon Andrea, Söptei Andrea és Wellmann György

Beszélgetésünk vissza-visszatérő témája a szponzorok felkutatása, a pénzügyek és a szervezés kérdése. Merő Béla büszke arra is, hogy háromnyelvű, a magyaron kívül angol és német szövegezésű műsorfüzetet tudtak kiadni az Egerszegi Erdei Színháznak.... Hogy idegenek-e számára a pénzügyek?

- Mivel népművelő voltam korábban, némi gyakorlatot szereztem e téren, és tanulmányaim során a vezetéselmélet tantárgy keretében pénzügyekből és gazdálkodásból is vizsgáztam, bár nagyon utáltam - nevet. - A színházhoz, ha úgy tetszik egyszerre két oldalról érkeztem: népművelőként, a néző oldaláról, rendezőként a színpad felől. Ez nagyon sokat segített, és segít ma is.

S hogy miért fontos számára a nyári színházak ügye?

- Azért, mert egyszerűen nem tudok meglenni színház nélkül. - A színháznak nyáron is fantasztikus varázsa van. Foster I. Erzsébetét 16 éve szeretném színre állítani. Most végre sikerült. A főszerepre Söptei Andreát nyertem meg, aki nagyszerűen dolgozott együtt a zalaegerszegi színészekkel. Igazi csapatmunka volt, mint annak idején a Reflexben. Ez nagyon nagy és fontos dolog. Tudom, rendkívül izolálódott a világ, mégis lehetett érezni adott pillanatokban, hogy egy ilyen társulatban fantasztikus erő van. Zalaegerszegen és Kőszegen is jól sikerült az előadás. A nyári színházban az is csodálatos, hogy olyan színészekkel dolgozhatok, akikkel év közben nem. Kőszegre, ahol 9 éve művészeti vezető vagyok a Katona József Színházból, Kaposvárról, Békéscsabáról, Nyíregyházáról, Zalaegerszegről, a Vígszínházból jönnek azok a művészek, akikkel egyrészt barátok vagyunk, másrészt azonosan gondolkodunk a szakmáról. A tíznapos próbaidőszakban naponta 10-12 órát dolgozunk, a nap maradék, hátralévő részében pedig beszélgetünk...

Mindez elementáris élményt, extatikus feltöltődést jelent, olyan munkát, ami év közben nem lehetséges. Nagyon sokat kapunk egymástól, talán ezért is vállaljuk a nyári színházat, annak ellenére, hogy egy huncut vassal sincs több, mint az előző évben.

- Akkor mégis, miért csinálják?

-Játszani még mindig jobb, mint nem játszani.

El kell mondanom, Zalaegerszegen annyira nem állt rendelkezésre pénz, hogy nem volt se díszlet - se jelmeztervező, se sűgő, se dramaturg, se ügyelő, se kelékes. A színház jelmeztárosa válogatta ki a jelmezeket. Így egymillió forintot takarítottunk meg. Magunk hurcoltuk a díszleteket, készítettük elő a ruhákat, a kelékeket, és senki sem morgott. Ha eleredt az eső, akkor szó nélkül összecsomagoltunk, és az Erdei Színházból bementünk a Városi Művelődési Központba, hogy ott folytassuk a próbát. Volt, aki Németországból jött haza az I. Erzsébet miatt, csak hogy játszhasson. Minden érzelgősség nélkül, de azért némi meghatottsággal mondhatom, hogy amíg ilyen szellemi kapacitás van, addig nem tudja megölni a kultúrát a „kaparj kurta” a merkantilista szemlélet. Pezetta Umberto gyönyörű fotókat készített az I. Erzsébetről. Lehet, hogy egyszer ki kell majd állítanunk „Volt egyszer Erdei Színház” címmel.

CSAPÓ IDA



A Katona József Színház tagja Söptei Andrea - I. Erzsébet

VIZIPISZTOLLYAL AZ ARMADÁT

A Zalaegerszegi Erdei Színház társulatának sziporkázó előadása Kőszegen

Különben tényleg sziporkázó volt az előadás: hosszú bot végére erősített, meggyújtott karácsonyi csillagszóró illusztrálta azt a hírt, hogy üstökös haladt át az égen. De ez csak egy, és egyáltalán nem a legfigyelemreméltóbb abból az ötletziporkagyűjteményből, amelyet a zalaegerszegi Erdei Színház társulata pénteken este megmutatott Kőszegen, a Jurisics-vár belső udvarán. *Paul Fosterl. Erzsébet* című darabját - *Várady Szabolcs* fordításában - *Merő Béla* állította színpadra, *Söptei Andreával* a címszerepben. De mindenki más is a helyén volt a történelmi parabolának aposztrófált darabban, amely úgy nevette a jó két és fél órán át szinte folyamatosan a közönséget, hogy a végén néhány pillanatra megállt a levegő: olyan életbevágóan komollyá vált hirtelen az egész.

Az *I. Erzsébet* játék a játékban: a korabeli vándortársulat a szórakoztatás és a pénzkeresés reményében járja Angliát. Az ötlet csak fölerősíti azt a - közhelynek is nevezhető - megállapítást, hogy a hatalom, a politika nem más, mint szemfényvesztő játék. Ez is a darab - az író és a rendező, a színészek - ére nyei közé tartozik: nagy biztonsággal közlekednek a kliséket (közhelyeket) a mélyenszántó gondolatoktól elválasztó talán nem is olyan széles ösvényen. Mindeközben úgy rajzolódik ki a közönség szeme láttára a tizenhatodik századi Anglia (sőt, a világ) képe Erzsébetestül, Medici Katalinostul, Mária királynőstül, II. (spanyol) Fülöpüstül, hogy nem lehet nem arra gondolnia: talán jó lett volna inkább abban a korban megszületni. Igaz, hogy fejek hulltak, armadák süllyedtek el, királyok vettek börtönbe -



Széli Horváth Lajos és Söptei Andrea

és közben, csak úgy mellékesen az is kiderült, hogy a mindenség közép-pontja nem a Föld -, mintha mégis sokkal egyértelműbb lett volna az élet. Világosabb, hogy ki, mit, miért - és ez utóbbit többnyire a hatalom és pénz olthatatlan vágyával - csinált. Vagy ma is innen fúj a szél?

Erzsébetben mindenesetre nemcsak az ügyes politikust mutatta meg *Söptei Andrea*, hanem az „állatból és virágból” összegyúrt nőt is. Akiben - és bizonyára nemcsak *Paul Foster* dramaturgiája szerint - egy királynő és egy utcai színésznő(cske) tulajdonságai keverednek, és adnak valami egészen különleges, izgalmas, új minőséget. A fent és a lent, az itt és az ott, a magasztos és alantas, a nézőpontoktól függően változó igazság állandó ütköztetésétől vibrált az előadás - csiklandós érzést idézve elő az orr tájékán. Mert van-e annál komolyabb dolog, mint amikor két óriási hajóhad ádáz háborúba kezd a tengeren? És van-e annál nevetetőbb, ha a döntő csatát papírhajókkal, papírcsúkkal és vízpisztolyokkal vívja meg egy színiársulat, amelynek tagjai úgy tesznek, mint ha ők maguk volnának Erzsébet, Mária, Fülöp és így tovább? Sőt, egy alkalommal maga az Úristen is megjelent a kőszegi várudvaron: glóriával a feje körül, kecses fehér tangóban. De hát ez a szerep is jól állt *Wellmann Györgynek*, aki, ha úgy kívánta a darab, mondjuk Fülöp bőrébe bújít. Ahogy sikeresen váltott akárhányszor szerepet, sorsot, ruhát a társulat többi tagja is: *Andics Tibor* (többnyire Törpe), *Kardos Endre*, *Molnár Árpád* (leginkább zsidó bankár), *Tamás Éva* (a szép Medici Katalin), *Ecsedi Erzsébet* (igazi boszorkány), *Kiss József Csaba*, *Simon Andrea* (mosónő, vagy éppen a skót Mária), *Györgyjános* (az Erzsébet által oly kedvelt Leisfer), *Major Zsolt* és *Széli Horváth Lajos* (főleg homoszexuális királyi leszármazott).

És miközben Anglia virágzásnak indult (Erzsébet- vívódva bár - nemcsak a skót Máriát söpörte félre az útjából, nemcsak az anglikán egyházat alapította meg, legyőzte a rettenthetetlen spanyol armadát is), a királynőt játszó színésznő leült a színpad sarkára, nagy kék szemét a közönségre emelte és azt kérdezte: mi lesz veled, világ?

ÖLBEI LÍVIA



Tamás Éva, Major Zsolt, György János, Ecsedi Erzsébet, Molnár Árpád, Andics Tibor, Simon Andrea, Széli Horváth Lajos és Söptei Andrea



Major Zsolt, Söptei Andrea és György János



Söptei Andrea



Wellmann György és Kiss József Csaba



Wellmann György és Andics Tibor